

วงพัฒนาศาสตร์เข้าโอกาสพระชาตูปนอม

ชุตาสมร ดิเรกคิลปี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2559

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วงพิณพาทย์ช้า โอกาสพระธาตุพนม

THE SERFS' PHINPHAT ENSEMBLE OF WAT PHRATHATPHANOM

ชุดาสมร ดิเรกศิลป์ 5438083 MSMS/M

ศศ.ม. (ดนตรี)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อำไพ บูรณประพุกษ์, ปร.ค., ณรงค์ชัย ปิฎร์ชต์, ปร.ค., อนรรฆ จรรย์ยานนท์, ปร.ค.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับวงพิณพาทย์ช้า โอกาสพระธาตุพนม ซึ่งอดีตเป็นวงดนตรีที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อวัดพระธาตุพนมและประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง ผู้วิจัยศึกษาตามวัตถุประสงค์นี้ ศึกษาประวัติ พัฒนาการ และศึกษาลักษณะเฉพาะทางดนตรีของวงพิณพาทย์ช้าโอกาสพระธาตุพนม

วงพิณพาทย์ช้าโอกาสพระธาตุพนมเป็นวงดนตรีประเภทพิณพาทย์เครื่อง 5 ที่ถูกถวายโดยเจ้านุวงศ์เพื่อเป็นพุทธบูชาเมื่อ พ.ศ. 2350 มีหน้าที่บรรเลงในทุก ๆ วันพระ งานอัญเชิญพระอุปคุต งานนมัสการพระธาตุพนม งานไหลเรือไฟ งานวันเกิดท่านพ่อ (อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม) งานกฐินพระราชทาน และงานเลี้ยงศิเสพ (พิธีทำความเคารพบรรพบุรุษ) ถูกจัดขึ้นทุก 2 - 4 ปี ในปีพ.ศ. 2544 มีการนำเอาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายของชมรมเสมาทอง ได้แก่ ซอ อู้ ซอด้วง และจิม ซึ่งเป็นวงดนตรีของข้าราชการครูที่เกษียณแล้วมาร่วมบรรเลงกับวงพิณพาทย์ช้าโอกาสพระธาตุพนม จึงทำให้รูปแบบของวงเปลี่ยนเป็นวงพิณพาทย์ผสมเครื่องสาย

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงในวงมีทั้งหมด 3 ประเภทดังนี้ 1) เพลงชุดสาธุการ (โหมโรงแลง) 2) เพลงฉันทน์ 3) เพลงประกอบการแสดง ผู้วิจัยเลือกศึกษาบทเพลงชุดสาธุการและเพลงฉันทน์เพราะเป็นบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีเลี้ยงศิเสพที่สืบทอดมาจากราชสำนักเวียงจันทน์ตั้งแต่ พ.ศ. 2350 จนถึงปัจจุบัน เพลงสาธุการมีทั้งหมด 12 บทเพลง ได้แก่ 1) สาธุการ 2) กระ 3) ริวสามลา 4) เข้าม่าน 5) ลา 6) เสมอ 7) ริว 8) เชิด 9) กลม 10) ชำนาญ 11) กรวาว 12) ปฐม บทเพลงชุดสาธุการ ส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินทำนองคล้ายกับเพลงหน้าพาทย์ของไทย มีการใช้เทคนิคการบรรเลงมือฆ้อง คือ การตีกระทบซึ่งพบเป็นจำนวนน้อย มีการตีสะบัดเล็กน้อย และมีการตีเขี้ยวมือบ่อยครั้งมากที่สุดและมักจะพบอยู่ในบทเพลงเกือบทุกบทเพลงของวงพิณพาทย์ช้าโอกาสพระธาตุพนม ในบทเพลงฉันทน์ เป็นเพลงประเภทเพลงเรื่องใช้บรรเลงในระหว่างที่พระภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหาร มีการแบ่งวรรคเพลงเป็นวรรคใหญ่ ๆ แตกต่างกันไป บางท่อนเพลงมีการบรรเลงซ้ำท่อนเหมือนเดิมทุกอย่าง บางท่อนบรรเลงซ้ำท่อนแต่เปลี่ยนท้ายของวรรคเพลงเพื่อที่จะเปลี่ยนท่อนเพลง ซึ่งบางครั้งท่อนที่ตามมาอยู่คนละบันไดเสียง

คำสำคัญ : ช้าโอกาส / วงพิณพาทย์ / พระธาตุพนม

227 หน้า

THE SERFS' PHINPHAT ENSEMBLE OF WAT PHRATHATPHANOM

CHUDASAMORN DIREKSILP 5438083 MSMS/M

M.A. (MUSIC)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : AMPAI BURANAPRAPUK, Ph.D., NARONGCHAI
PIDOKRAJT, Ph.D., ANAK CHARANYANANDA, Ph.D.

ABSTRACT

This research aims to investigate the history, development, roles, and duties as well as to analyze specific characteristics of the serfs' phinphat ensemble of Wat Phrathatphanom by mainly studying from the Kong Wong Yai's melody. The serfs of Phrathatphanom is a group of people whom the King of Lan Chang of Laos offered to the Lord Buddha in order to make merit. They were responsible for various duties based on the assignments such as maintaining, reconstructing, and cleaning Phrathatphanom temple, preparing food for the monks who resided in the Phrathatphanom monastery, distributing the information of Phrathatphanom monastery as well as performing the phinphat ensemble in every holy day and on the special events of the Phrathatphanom monastery. Besides, this group of people was waived from the central government for not paying tax in that reign.

The serfs' phinphat ensemble of Phrathatphanom is the musical ensemble which King Anuwong of Vientian had dedicated as a worship to the Lord Buddha since 1807. The phinphat ensemble of Kruang Haa type has its duties to perform in every holy day, in the Phrathatphanom worshiping Ceremony, Pra Uppakut invitation Ceremony, the Illuminated Boat Procession Ceremony or "Lai Reua Fai", Than Pall's birthday Ceremony (the birthday ceremony of Prathamrachanuwat Keaw-Authummala), and the Royal Kathin Ceremony. The beliefs and rituals are similar to those found in Lan Chang and the northeastern part of Thailand presently, particularly the Sacrifice to Ghosts Ceremony (Phee - Sep Ceremony or the Sacrifice to Ancestors' Spirits Ceremony). The serfs' phinphat ensemble performs during the Phee - Sep Ceremony which is held once in every two to four years depending on the agreement of all members in the ensemble. In 2001, string musical instruments were integrated into the Serfs' phinphat ensemble of Wat Phrathatphanom which it changed the form of the ensemble into the Phinphat ensemble with string instruments form or "wong phinphat pasom kruang sai". The string instruments such as saw au, saw doud, and khim, were owned by the Sema Thong Club, a Thai musical club of the retired teachers.

The findings from this study reveal that music of the Serfs' phinphat ensemble consisted of 3 major categories which are: 1) Sadhukarn or prelude, 2) Pleng Chan, and 3) Song for Dance. The present study analyzed musical specific characteristics of Sadhukarn and of Pleng Chan in which these pieces have been used in the religious rituals and the Phee - Sep Ceremony. Besides, these pieces have been inherited from the Royal Court of Vientian since 1807 till present. Sadhukarn is a series of short pieces which consists of 12 pieces 1) Sadhukarn, 2) Gra, 3) Pleng Rua 3 Laa, 4) Kao Man, 5) Laa, 6) Sa Mer, 7) Rua, 8) Cherd, 9) Klom, 10) Cham Naan, 11) Grouw Nai, and 12) Pa Thom. The specific characteristics of Sadhukarn are mostly similar to those of Thai Naaphat music in terms of melody that is played by the gong. In Sadhukarn, playing techniques such as *tee - kratob* (beating with two hands together with dotted rhythm) and *sabad* technique (playing 3 notes consecutively and fast) are found occasionally, while *tee - chiao* technique (playing 3 notes consecutively with glissando on the first 2 notes) is found very often in almost every piece. Pleng Chan, music that accompanies monks' meals, is divided into different sections. Some sections are exactly repeated, while some sections are repeated with some changes at the end of sections in order to move to another section in a different modal scale.

KEY WORDS : SERFS / PHINPHAT ENSEMBLE / PHRATHATPHANOM

227 pages